



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ



DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

İZMİR ÖZELİNDE DEPREM VE KADIN

PROF. DR. NÜKHET HOTAR
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

MART 2023



DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

İZMİR ÖZELİNDE DEPREM VE KADIN

RAPORA KATKI KOYANLAR:

Prof. Dr. Esra Bukova Güzel
Prof. Dr. Sibel İkbâl Safi
Prof. Dr. Diğdem Müge Siyez
Prof. Dr. Gülüzâr Kurt Gümüş
Doç. Dr. Yağmur Soylu
Doç. Dr. Zekavet Kabasakal
Dr. Öğretim Üyesi Elif Çirkin

GİRİŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Kahramanmaraş/Pazarcık ve Elbistan merkezli meydana gelen ve on bir ilimizi etkileyen depremlerin ilk gününden itibaren, öğrencileri ve aileleri ile tüm bölge halkımızın yanında olmaya gayret göstermiştir. Bu kapsamda; öncelikli olarak depremin ilk günü depremde etkilenen öğrenciler için "Afet İletişim Hattı" oluşturulmuştur.

DEÜ Mağara Araştırma Topluluğu ve alanda deneyimli teknik ve idari personel, depremin ardından hemen organize olarak arama/kurtarma faaliyetleri için yola çıkmış ve afet bölgesine gıda ve ihtiyaç malzemesi de götürmüştür.

Rektörlüğümüz koordinesinde DEÜ Araştırma Uygulama Hastanesi, tıbbi destek sağlamak için tüm birimlerden doktorlarımız afet bölgesine yola çıkmış ve Hatay bölgesine ulaşan ilk sağlık ekibi olmuştur. Doktorların ardından hemşireler ve paramedik personel de AFAD ile koordinasyon halinde deprem bölgesine hareket etmiştir.

Tınaztepe Yerleşkesindeki merkez yemekhanemizde İzmir Aşçılar Derneđi ustaları Kızılay'ın sağladığı malzemeler ile hazırladıkları konserveleşmiş gıdalar, deprem bölgesindeki vatandaşlarımıza ulaştırılmıştır.

Arama ve kurtarma faaliyetlerine katılan kiplerimiz, çok sayıda yaralıyı enkazdan çıkarmıştır.

Deprem bölgesindeki vatandaşlar ile görevlerini fedakarca yürüten kişi ve kurumların temel ihtiyaçlarını gidermek amacı ile yerleşkelerde toplanan ve temel ihtiyaç malzemelerinden oluşan yardım paketleri ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.

Deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın tedavilerinde kullanılacak tıbbi malzeme ve ilaçları, hastane hekim ve hemşirelerle direkt Hatay'a ulaştırılmak üzere yola çıkarılmıştır. Depremin yaralarını sarmak için başlatılan kampanya kapsamında toplanan malzemeler, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmak üzere Türk Kızılay'ına teslim edilmiştir.

Tüm bunların yanı sıra deprem bölgelerinden gelen kişiler DEÜ Seferihisar sosyal tesislerine ve Buca ilçesindeki yurtlara yerleştirilerek barınma ve yemek gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasında aktif bir rol üstlenilmiştir. Ek olarak üniversitenin sosyal tesislerinde kalan çocuk, kadın ve aileler için psikososyal destek çalışmaları da yürütölmeye devam etmektedir. Psikososyal destek hizmetlerinin sunulmasında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı öğretim üyeleri ve lisansüstü öğrencileri uzmanlık alanları doğrultusunda katkılar sağlamıştır.



Seferihisar'daki sosyal tesislerimizde çocuklarımızın yanı sıra ailelerinin de nitelikli vakit geçirmeleri için etkinlikler planlanmış ve bu kapsamda İlçe Atatürk Halk Eğitim Merkezi'nin değerli katkıları ile el sanatları kurslarımız başlamıştır. Ayrıca çocuklar için kreşimiz de faaliyete geçmiştir.



Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından yürütülen bu araştırma ile DEÜ Seferihisar sosyal tesisine ve Buca ilçesindeki yuurlara deprem bölgelerinden gelen kadınların görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, toplam 19 kadın ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, çeşitli demografik bilgilerle birlikte dört soru aracılığıyla veriler toplanmıştır. Görüşmelerde kullanılan araştırma soruları şu şekildedir;

1. Bir kadın olarak deprem anındaki yaşadıklarınızı herhangi bir şeye benzetecek olsanız neye benzetirdiniz?
2. Deprem sonrası süreçte tüm zorluklara rağmen kendinizi biraz olsun daha iyi hissettiğiniz bir an var mı?
3. Deprem ve sonrasında bir kadın olarak daha güçlü kalabilmenizi sağlayan özellikler neler olabilir?
4. Tüm bu yaşadıklarından sonra kendinize ne söylersiniz?



BULGULAR

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Bu araştırmanın katılımcıları yaşları 26 ile 70 aralığında değişen ve depremden etkilenen farklı şehirlerden İzmir'e gelen (Malatya 10, Hatay 5, Adıyaman 3 ve Kahramanmaraş 1 olmak üzere) 19 kadından oluşmaktadır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde; 1'i okur yazar olmakla birlikte, 3'ü ilkokul, 4'ü ortaokul, 8'i lise ve 3'ü üniversite mezunudur. Medeni durumları incelendiğinde ise, kadınların 16'sı evli ve 3'ü bekarıdır.



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

İkinci Araştırma Sorusunun Bulguları

“Deprem sonrası süreçte tüm zorluklara rağmen kendinizi biraz olsun daha iyi hissettiğiniz bir an var mı?” sorusuna verilen yanıtlarda Devletin yardımı, sağ olmak, güvenli bir ortamda olmak, sosyalleşmek, insanlara yardım etmek, sevdiklerimi görmek yanıtları dikkat çekmiştir.



Şekil 2. “Deprem sonrası süreçte tüm zorluklara rağmen kendinizi biraz olsun daha iyi hissettiğiniz bir an var mı?” sorusuna verilen cevaplar



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

Dördüncü Araştırma Sorunun Bulguları

Tüm bu yaşadıklarından sonra kendinize ne söylersiniz? sorusuna verilen yanıtlarda, mal ve mülkün bir anda yitirilebileceği, kimseyi kırmaya değmeyeceği yanıtları ön plana çıkmıştır.



Şekil 4. "Tüm bu yaşadıklarından sonra kendinize ne söylersiniz?" sorusuna verilen cevaplar

Deprem Travması Sonrasında Kadın

Yapılan çalışmaya ek olarak Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi adına depremzede kadınların travma sonrası durumlarını tespit etmek amacıyla Doç. Dr. Zekavet Kabasakal tarafından da bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular sonucunda yapılan değerlendirmelere göre; kadınlar farklı illerde depremi yaşamışlardır. Evleri tümüyle yıkılmış ya da ağır hasarlı olduğu için girilemeyecek durumda bulunduğu sosyal tesiste aileleri ile birlikte kalmaktadırlar. Buldukları koşullardan memnun olduklarını tüm ihtiyaçlarının karşılandığı, kendileri ile sürekli ilgilenildiği ifade etmişlerdir. Dokuz Eylül Üniversitesinin farklı bölümünden öğretim elemanları, uzmanlar ve doktora öğrencilerinin sürekli kendileri ve aileleri ile çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kadınların deprem sonrası yaşam döngüleri tümüyle farklılaşmıştır. Yaşadığı yerlerden travmatik bir olayla ayrılmış olmak, yakınlarını ve evlerini kaybetmek hepsini farklı boyutlarda etkilemiştir.



Sürekli deprem bölgesi ile haberleşmeye çalışmakta, medya olanakları ile güncel bilgilendirmeleri izlemektedirler. Kadınlar tesiste aileleri ile birlikte kaldıkları için aile



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

bireylerinin günlük rutinlerini sürdürmede destek olmaktadır. Kendileri ve çevrelerine ilişkin değerlendirmelerinde, uykusuzluk, konsantrasyon güçlükleri, bellek sorunları gibi travma sonrası görülebilecek stres tepkilerinden söz etmektedirler. Özellikle sürekli ulaşabilecekleri bir doktorun varlığı kadınlar için çok vurgulanan konu başlıklarından biridir. Bu doğrultuda, Buca Eğitim Fakültemiz ve Sosyal Bilimler Enstitümüz Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü lisans ve lisansüstü öğrencilerimiz tarafından psikolojik destek sağlanmakta ve Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi öğretim üyelerimiz ise ihtiyacı olanlara fizik tedavi hizmeti sunmaktadır. Kadınların günlük aktiviteler için de talepleri doğrultusunda (Ör: örgü malzemeleri, spor malzemeleri vb.) destek sağlanmaktadır. Bunların yanı sıra her yaşta çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere düzenlenmiş olan oyun ve etkinlik alanları mevcuttur ve çocuklar için oyun atölyelerinde yaratıcı etkinlikler düzenlenmektedir. Çocuklar gün içerisinde bu alanlardan uzmanlar eşliğinde yararlanmaktadır. Açık alanda gruplar halinde oturmakta ve sohbet etmektedirler.





ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

Kadınlarla yapılan görüşmelerde yaşadıkları travmayı anlatmaktan çok, “şu andan itibaren neler yapılabilir?” konusu ile ilgilendikleri görülmüştür. Evleri ağır hasarlı olanlar eşyalarını almak, deprem bölgesinde kalan kişilerle iletişime geçerek ileriki günleri planlamak üzerinde durmaktadırlar. Pek çok kadının çocuğu olduğu için öncelikli planlarından biri de çocuklarının eğitimlerinin sürdürülmesine ilişkin çabalarıdır. Okula başlayan çocukların okula uyumu, başlayacak olanların okul seçimi, sınavlara hazırlananların kaynak kitap vb. talepleri görüşmelerde en çok soru sordukları alanları oluşturmaktadır. Kadınlarla deprem sonrası okula dönüşün önemi, bu süreçte yapılabilecekler hakkında bireysel ve grup çalışmalarının yapıldığı görülmüştür.

Kadınlar aile içindeki rollerini, deprem öncesi ile aynı şekilde değerlendirse de aslında aileyi toparlamaya özen gösterdiklerini, aile bireylerini gözlemledikleri ve ihtiyaçlarını belirlediklerini ifade etmişlerdir. Aile üyelerinin ilaç ritüellerini izlemek, yemeklerini yemelerini sağlamak, yaşlı ve çocuklarla yakından ilgilenmek başta olmak üzere ailenin iyileşmesi ve gelişmesi için merkez rol üstlendikleri görülmektedir. Aynı zamanda diğer depremden etkilenen ailelerle iletişim kurarak bir sosyal destek ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadırlar. Kendileri için gerçekleştirilen, seminer, bilgilendirme çalışması, etkinliklere katılım sağladıkları, bazılarının bireysel görüşmeler talep ettikleri görülmüştür.

SONUÇ

Deprem gibi doğal afetlerden kaynaklı travmalardan en çok etkilenen gruplardan birini kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar, kendi güvenlik ihtiyaçlarını bir yandan karşılamak durumundayken bir yandan da anne, eş, kardeş ve çocuk gibi bakım veren rollerinde önemli bir artış olmaktadır. Kadının gücü ve bu zorlu süreçte bütünleştirici, destekleyici ve sahiplenici özellikleriyle dokunuşu oldukça önemlidir.

Dokuz Eylül Üniversitesi olarak depremden etkilenen kadınların artan sorumluluklarının farkındayız. Onları anlamak, ihtiyaçlarını belirlemek ve biyopsikososyal yönden desteklemek için yaptığımız çalışmaları sürdürmekte son derece kararlıyız.



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

Tablo 1. DEÜ Kadın ve Deprem Araştırmasının Bulguları

	Birinci soru	İkinci soru	Üçüncü soru	Dördüncü soru
K1	kıyamet, dünyanın sonu	bir insanla sohbet ettiğim an	anne olmak	“kimseyi kırmaya/kızmaya/üzmeye değmez”, “ölüm kirpikten daha yakın”
K2	benzersiz, kaynayan bir tencere	şu an sizinle konuşmak	anne olmak, sevdiğilerimle olmak	“biliyorduk da şimdi daha iyi biliyoruz bir sonraki anın olmadığını”
K3	benzersiz bir şey	bugün burada olmak	şükretmek	“Rabbimin dediği olur, O ne derse o”
K4	korku, kocaman bir borunun sesi	sevdiğilerimin yanımda olması	başkalarına yardım, sosyal destek (çocuklar ve eş), fedakar, güçlü bir kadın olma	“ölmeyecek gibi yaşamayacağım bundan sonra”, “Allah’a borçluyum”, “para, mal, mülk bir değeri yokmuş”
K5	çaresizlik, soğukluk	insanlara yardım etmek, ihtiyacı olanlara çay eklemek verdiğim an	özgüven, şükretmek, sağduyulu davranmak, gurur, mantıklı davranma, sakinleştirme	“ilahi adalet her yerde bulup yerle bir edebilir”, “dünya hayatı boş”, “ufak/basit şeylere üzülmemek”
K6	kıyamet, mahşer alanı	ailemden kimseye zarar gelmediğini öğrenmek, örgü örme, eskiden yaptığım şeyleri yapmak	inanç, birlik, beraberlik, dayanışma, aile, maddiyata önem vermemek	“boş/ufak tefek şeyler için birbirimizi kırdığımızı”
K7	korku filmi seyretmek	sevdiğilerimi gördüğüm an, diğerleriyle sohbet etmek, dua etmek	maddiyata önem vermemek, aile, inanç	“sevgi dolu, merhametli ve şefkatli olmanın önemi”, “yaşamımızın kıymetini öğrendik”
K8	korku filmi	ailemin sağ olması, ders çalışmak	aile, inanç, sosyal destek	“dayanışmayı, beraberliği, sevgiyi, yardımlaşmayı, paylaşmayı ve anın değerini öğretti”
K9	Tarifi imkansız, benzersiz	Diğer insanlarla bir arada olmak, güvenli bir ortamda bulunmak	Çocuğunun sağ olması, onun desteğini hissetmek	“Depremde arkadaşlarımı kaybettim, onları kurtarabilmeyi isterdim”
K10	Kıyamet	İzmir’e gelip güvende hissettiğinde	Çocuklar, memlekete dönmeye dair umut	“Hayatın yapmak istenilenleri ertelemek için fazla belirsiz oluşu”
K11	Kıyamet, Yer yarılmış gibi	Aile dostlarının ve devletin yardım ettiğini hissetmek	Çocukları ve edinilen dostluklar	Mal ve mülkün bir anda yitirilebileceği
K12	Öfkeli bir insan	Çocuklarının oyun oynayabilmesi	Çocukları	Para ve eşyaların değersizliği,



ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTESİ

K13	Uyarı, kıyamet anı	Ailesi ile bir arada olabilmesi	Allah'a inanç ve daha iyiye gideceğine dair umur	Deprem için tedbirler alınması gerekliliği, mal ve mülkün kıymetsizliği ve ölüme hazır olunması için manevi varlığın geliştirilmesinin gerekliliği
K14	Dünyanın sonu	Depremden sonra çocuklarının sağ olduklarını görmek	Ailesi ve çocukları	Mal ve mülkün geçiciliği, eşyalara verilen kıymetin anlamsızlığı.
K15	Tarifi imkansız	İzmir'de güvenli bir ortam bulabilmek	Allah inancı ve psikolojik destek	Herhangi bir günün hayatın son günü olabileceği
K16	Öfkeli ve hiddetini yansıtan bir kişi	Yakınlarının seslerini duyması ve çocuklarıyla birlikte evden çıkabilmesi	Annelik ve çocuklarını koruma ihtiyacı	Az ile yetinilebileceği ve sahip olduğuna inanılan şeylere aslında sahip olunmadığı
K17	kıyamet, küçük kıyamet yaşamayan kimse anlamaz	hiç kendimi iyi hissetmedim, uyuyamıyorum	çocuklarım var. kızım İzmir'de işe girecek.ben de sonra Mersin'e yerleşmek istiyorum	
K18	çok fenaydı	torunlar var, çocuklarım hayatta, bir yere yerleştim	dua ettiğimde, bugün de orucum	"rabbimin dediği olur, O ne derse o"
K19	kıyamet, tavanla taban bir oldu, anlatılması mümkün değil	buraya gelmek, burada sosyalleşmek	ailem yanımda, namazımı kılıyorum, kızım sağ ama psikolojik desteğe ihtiyacı var o da iyi olsa	düşmanlık yaşamaya gerek yok, ben göçükten düşmanımı çıkardım.